

Procedury postępowania w przypadku krzywdzenia dziecka

Sprawdzanie sygnałów poprzez zbieranie dodatkowych informacji

Psycholog/ wskazany nauczyciel/dyrektor/ wicedyrektor/wychowawca /pedagog specjalny zbiera informacje i koordynuje działania zmierzające do pomocy dziecku w szkole oraz współpracuje z innymi instytucjami i osobami, np. kuratorem sądowym, pracownikiem socjalnym, dzielnicowym.

Wszyscy pracownicy przedszkola mogą zauważyć zaburzone zachowanie dziecka, które może być skutkiem krzywdzenia, niekiedy są też świadkami krzywdzących zachowań rodziców wobec dziecka na terenie placówki.

- W przypadku podjęcia przez pracownika przedszkola podejrzania, że dziecko jest krzywdzone, pracownik ma obowiązek sporządzić notatkę służbową i przekazać ją (do wyboru) dyrektorowi/ wicedyrektorowi /psychologowi/ wskazanemu nauczycielowi/ nauczycielowi grupy.
- Sygnały pośrednio wskazujące na krzywdzenie dziecka, należy potwierdzić, aby mieć przesłanki do podjęcia interwencji.
- W przypadku zauważenia przez pracownika przedszkola, że dziecko jest krzywdzone, osoba ta ma obowiązek sporządzenia notatki służbowej, powiadomienia nauczyciela grupy, który przekazuje informację dyrektorowi/wicedyrektorowi przedszkola /psychologowi/wskazanemu nauczycielowi.

1. W przypadku krzywdzenia dziecka na terenie placówki przez pracownika przedszkola lub inną osobę:

- a) Dyrektor lub wicedyrektor zapewnia bezpieczeństwo dziecku, odseparowuje je od osoby krzywdzącej.
- b) Dyrektor lub wicedyrektor wzywa osobę, którą podejrzewa się o krzywdzenie i informuje ją o zarzutach skierowanych wobec niej.
- c) Dyrektor lub wicedyrektor w celu wyjaśnienia prawdziwości faktów, sporządza opis zaistniałej sytuacji na podstawie rozmów:
  - z dzieckiem (w obecności psychologa/ nauczyciela grupy/wskazanego nauczyciela, który sporządza notatkę z rozmowy)

- ze zgłaszającym fakt krzywdzenia dziecka (w obecności psychologa/ nauczyciela grupy/wskazanego nauczyciela, który *sporządza notatkę z rozmowy*)
- z podejrzanym o krzywdzenie (w obecności psychologa/ nauczyciela grupy/wskazanego nauczyciela, który *sporządza notatkę z rozmowy*).

Na podstawie opisu sytuacji psycholog/wskazany nauczyciel wraz z nauczycielem grupy sporządza *Plan interwencji i wsparcia dziecka*.

Plan interwencji i wsparcia dziecka zawiera wskazania dotyczące:

- ✓ działań, jakie Placówka podejmuje na rzecz dziecka, w celu zapewnienia mu poczucia bezpieczeństwa, w tym zgłoszenie podejrzenia krzywdzenia do odpowiedniej instytucji
- ✓ zdyscyplinowania krzywdzącego (forma zależy od tego, kim jest krzywdzący, czy pracownikiem, czy opiekunem dziecka uczęszczającego do placówki). W przypadku pracownika pedagogicznego konsekwencje wynikają z przepisów Karty Nauczyciela, w przypadku pracownika obsługi z Kodeksu Pracy, do zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa policji włącznie. Jeśli krzywdzącym jest opiekun dziecka, konsekwencje mogą być różnorodne, do zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa włącznie
- ✓ wsparcia, jakie Placówka zaoferuje dziecku, w tym oceny potrzeby i ewentualnego skierowania dziecka do specjalistycznej placówki pomocy dziecku

2. W przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez rodzica/prawnego opiekuna

Dyrektor/wicedyrektor wraz z psychologiem/nauczycielem grupy/wskazanym nauczycielem przeprowadzają rozmowy i sporządzają opis zaistniałej sytuacji z rozmów, jeśli jest możliwość przeprowadzenia takich rozmów (rodzice/opiekunowie prawni są zawiadamiani o konieczności spotkania)

- z dzieckiem (w obecności psychologa/ nauczyciela grupy/wskazanego nauczyciela, który *sporządza notatkę z rozmowy*),

- ze zgłaszającym fakt krzywdzenia dziecka (w obecności psychologa/ nauczyciela grupy/wskazanego nauczyciela, *który sporządza notatkę z rozmowy*),
- z rodzicem/prawnym opiekunem nie krzywdzącym dziecka (w obecności psychologa/ nauczyciela grupy/wskazanego nauczyciela, *który sporządza notatkę z rozmowy*),
- podejrzany o krzywdzenie (w obecności psychologa/ nauczyciela grupy/wskazanego nauczyciela, *który sporządza notatkę z rozmowy*, w której został poinformowany o podejrzeniu i o rozpoczęciu procedury)

Na podstawie opisu sytuacji psycholog/wskazany nauczyciel wraz z nauczycielem grupy sporządza *Plan interwencji i wsparcia dziecka*, który zawiera wskazania dotyczące działań, jakie przedszkole podejmie w celu zapewnienia bezpieczeństwa dziecku, w tym zgłoszenie podejrzenia krzywdzenia do odpowiedniej instytucji

- w przypadku doświadczania przez dziecko przemocy z uszczerbkiem na zdrowiu, wykorzystania seksualnego lub zagrożenia jego życia:
  - zadbanie o bezpieczeństwo dziecka i odseparowanie go od rodzica/opiekuna podejrzanego o krzywdzenie,
  - zawiadomienie policji lub prokuratury
- w przypadku doświadczania przez dziecko zaniedbania ze strony rodzica:
  - zadbanie o dobrostan dziecka,
  - rozmowa z rodzicem/opiekunem i powiadomienie o możliwości wsparcia psychologicznego i/lub materialnego,
  - przekazanie rodzicowi/opiekunowi prawnemu potrzeby diagnostyki psychopedagogicznej, medycznej i innej w zależności od sytuacji dziecka
  - w przypadku braku współpracy rodzica/opiekuna powiadomienie MOPS-u/ Sądu Rodzinnego

3. W przypadkach bardziej skomplikowanych (dotyczących wykorzystywania seksualnego oraz znęcania się fizycznego i psychicznego o dużym nasileniu)

Dyrektor/wicedyrektor powołuje zespół interwencyjny, w skład którego mogą wejść: psycholog/nauczyciel grupy/ wskazany nauczyciel, dyrektor/wicedyrektor, inni pracownicy pedagogiczni mający wiedzę o krzywdzeniu dziecka lub o dziecku (dalej określani jako: **zespół interwencyjny**).

- a) Zespół interwencyjny sporządza plan pomocy dziecku na podstawie opisu sporządzonego przez psychologa/wskazanego nauczyciela/nauczyciela grupy oraz innych informacji, uzyskanych przez członków zespołu.
- b) W przypadku, gdy podejrzenie krzywdzenia zgłosili opiekunowie dziecka, powołanie zespołu jest obligatoryjne.
- c) Zespół interwencyjny wzywa opiekunów dziecka nie będących osobami krzywdzącymi na spotkanie wyjaśniające, podczas którego może zaproponować opiekunom zdiagnozowanie zgłaszanego podejrzenia w zewnętrznej, bezstronnej instytucji.
- d) Ze spotkania sporządza się protokół.
- e) Plan interwencji i wsparcia dziecka, jest przedstawiany przez psychologa/nauczyciela grupy/wskazanego nauczyciela opiekunom z zaleceniem współpracy i jego realizacji.
- f) Nauczyciel grupy monitoruje przebieg realizacji planu pomocy i jego skutków względem dziecka.
- g) Psycholog/wskazany nauczyciel/nauczyciel grupy informuje opiekunów o obowiązku placówki zgłoszenia podejrzenia krzywdzenia dziecka do odpowiedniej instytucji (Prokuratura/Policja lub Sąd Rodzinny, Ośrodek Pomocy Społecznej bądź przewodniczący zespołu interdyscyplinarnego – procedura „Niebieskie Karty” – w zależności od zdiagnozowanego typu krzywdzenia i skorelowanej z nim interwencji).
- h) Po poinformowaniu opiekunów przez psychologa – zgodnie z punktem poprzedzającym – Dyrektor składa zawiadomienie o podejrzeniu przestępstwa do prokuratury/policji lub wnioski o wgląd w sytuację rodziny do Sądu Rodzinnego, ośrodka pomocy społecznej lub, o ile to możliwe wszczyna i przesyła formularz „Niebieska Karta – A” do przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego
- i) Dalszy tok postępowania leży w kompetencjach instytucji wskazanych w punkcie poprzedzającym, zespół prowadzący sprawę dziecka pozostaje do ich dyspozycji
- j) Z przebiegu interwencji sporządza się Kartę interwencji kryzysowej.
- k) Wszyscy pracownicy Placówki i inne osoby, które w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych podjęły informację o krzywdzeniu dziecka lub informacje z tym związane, są zobowiązane do zachowania tych informacji w tajemnicy, wyłączając informacje przekazywane uprawnionym instytucjom w ramach działań interwencyjnych.

4. W przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez osobę nieletnią, czyli taką, która nie ukończyła 18. roku życia (przemoc rówieśnicza) na terenie przedszkola

4.1.

- a) Rozeznanie przez nauczycieli sytuacji problemowej: jaka forma przemocy jest stosowana, kto stosuje przemoc i wobec kogo, jakie negatywne skutki przyniosła przemoc
- b) Rozmowy indywidualne z dziećmi oraz odnotowanie powyższych faktów w dokumentacji nauczyciela w grupie, przedstawienie konsekwencji, dążenie do porozumienia między dziećmi, w zależności od sytuacji - powiadomienie opiekunów prawnych
- c) Jeżeli rozmowy z dziećmi i inne podjęte działania naprawcze nie przynoszą zamierzonego rezultatu psycholog z nauczycielem grupy przeprowadzają oddzielne rozmowy z rodzicami/opiekunami dzieci uwikłanych w przemoc
- d) Zobowiązanie rodziców, by wspierali swoje dziecko w prawidłowym, nieprzemocowym zachowaniu oraz udzielenie wskazówek rodzicom dziecka doświadczającego przemocy dotyczących wsparcia rozwoju społeczno-emocjonalnego
- e) W przypadku powtarzającej się przemocy psychicznej bądź fizycznej ze strony tego samego dziecka pisemne powiadomienie Sądu Rodzinnego

4.2.

- a) W przypadku doświadczania przez dziecko ze strony innego dziecka przemocy z uszczerbkiem na zdrowiu, wykorzystania seksualnego lub zagrożenia jego życia: nauczyciel grupy jest zobowiązany zadbać o bezpieczeństwo dziecka i w miarę możliwości odseparować je od osoby podejrzanej o krzywdzenie
- b) W sytuacji, gdy dziecko stosujące przemoc stwarza powyższe zagrożenie nauczyciel ma prawo podjąć działania wynikające z Procedury postępowania z dzieckiem w trudnych sytuacjach w przedszkolu i zgody na przytrzymanie dziecka lub dokonać zgłoszenia pod numerem 112
- c) Dyrektor/psycholog/nauczyciel wskazany z nauczycielem grupy sporządza opis zaistniałej sytuacji
- d) Psycholog z nauczycielem grupy przeprowadzają oddzielne rozmowy z rodzicami/opiekunami dzieci uwikłanych w przemoc
- e) Psycholog z nauczycielem grupy sporządza *Plan interwencji i wsparcia*

dziecka, który zawiera wskazania dotyczące:

- ✓ działań, jakie placówka podejmuje w celu zapewnienia bezpieczeństwa dziecku
- ✓ wsparcia, jakie Placówka zaoferuje dziecku

ZASADY ZAPEWNIAJĄCE BEZPIECZNE RELACJE MIĘDZY DZIECKIEM A PERSONELEM ZESPOŁU - uzupełniono o następujące zapisy:

- W zakresie zasad komunikacji z dziećmi, w tym prowadzonych rozmów wyjaśniających bierze się pod uwagę deficyty i niepełnosprawności dzieci, w tym trudności komunikowania się i wykorzystuje się komunikację alternatywną lub niewerbalną.
- W zakresie zasad dotyczących kontaktu fizycznego dołączenie Procedury postępowania z dzieckiem w trudnych sytuacjach w przedszkolu i zgoda na przytrzymanie dziecka. Jeżeli sytuacja będzie trudna opracowuje się indywidualne zasady postępowania z dzieckiem we współpracy z rodzicami/opiekunami dziecka.
- Kontakt fizyczny jest dopuszczalny w ramach działań terapeutycznych, o których rodzic jest poinformowany i które akceptuje.

ROZPOZNAWANIE I REAGOWANIE NA CZYNNIKI RYZYKA KRZYWDZENIA DZIECKA - uzupełniono o następujące zapisy:

Zauważone niepokojące zachowania u dzieci z niepełnosprawnościami lub deficytami oceniane są z uwzględnieniem trudności wynikających z zaburzeń rozwojowych, które mogą nie być symptomami krzywdzenia. W związku z tym wydłuża się czas obserwacji, a przy tym ocena symptomów.